

گزارشی از رواقی که
تاریخچه قرائت قرآن حرم را در خود دارد

دارالحفاظ؛ رواقی ویژه حافظان قرآن کریم

رواق‌های حرم را با عنوان بناهای سرپوشیده با معماری اسلامی تعریف کرده‌اند و هر کدام برای این اساس که چه کسانی در آن رواق فعالیت داشته یا دارنند نام نهاده‌اند، مانند رواق دارالسیاده یکی از رواق‌های بزرگ حرم است و دلیل نام‌گذاری اش هم این بوده که از قدیم محل تجمع و تدریس علما، سادات و منسوبان به خاندان امیرالمؤمنین (علیه السلام) بوده است. اما در این گزارش قصد داریم قدیمی‌ترین رواق که دارالحفاظ نام دارد را بیشتر معرفی کنیم.

معماری رواق دارالحفاظ

این رواق که در جنوب ضریح و از بناهای مسجد گوهرشاد است، به دستور گوهرشاد بیگم در اوایل قرن ۹ هجری قمری احداث شده است. از راه دارالحفاظ سنگ‌منبت کاری بسیار ظریف و زیبایی است که بالای آن، کتیبه‌ای سنگی با اشعاری از قاضی جلوه‌گری می‌کند. این رواق که در دوره صفوی ساخته شده دارای کف پوشی از سنگ مرمر است و دیوارها کاشی کاری و سقفش آینه کاری‌های زیبایی دارد. از نام این رواق تاریخی برمی‌آید که در قدیم، محل تجمع حافظان قرآن بوده است.

دیوار شمالی که در گاه‌ورودی بقعه مطهر در آن قرار دارد، با کاشی کاری بسیار نفیسی تزیین یافته است. این دیوار طاق‌نمای بلندی دارد که در قسمت بالا و زیر قوس آن نقوش اسلیمی آبی بر زمینه لاجوردی و یک قاب ترنج بازوبندی وجود دارد. درون این ترنج به خط ثلث زرد رنگ از آیات قرآنی و تاریخ ۱۴۰۱ قمری نقش بسته که مربوط به آخرین تغییرات در کاشی کاری و در ورودی این مکان است. دور دیف کتیبه، یکی با کاشی معرق و دیگری با کاشی چینی لعابدار ممتاز، دور در گاه‌شمالی وجود دارد.

بالای دری که میان دارالحفاظ و دارالسیاده است، اشعاری به خط نستعلیق نوشته شده که حاکی از ترمیم رواق و تاریخ آن است. چهار در ورودی‌های اصلی رواق تماماً از طلا و در شماردهای بسیار نفیس حرم است که از آن میان، در پیش روی مبارک بزرگ‌ترین و نفیس‌ترین آنهاست و بعد از انقلاب اسلامی نصب شده است.

نظریک شاعر درباره تاریخچه دارالحفاظ

قائنی در تاریخ، درباره این رواق گفته است: رواق دارالحفاظ از قدیم محل تجمع حافظان قرآن و انجام مراسم خاص تلاوت کلام الله و خطبه مخصوص حفاظ آستان قدس بوده، از این رو به «دارالحفاظ» شهرت یافته است. مشاهیر بزرگوار مثل عبدالجواد ادیب نیشابوری و ملاهاشم خراسانی در این مکان مدفون می‌باشند و در انتهای جنوبی این رواق مرحوم عباس میرزا قاجار مدفون شده و سنگی بزرگ بر دیوار کنار قبر او